

BORGLOON - WELLENSTRAAT 11

Archeologienota: Programma van maatregelen.

RAPPORT NR. 0868

Titel

Archeologienota Borgloon – Wellenstraat 11: Programma van Maatregelen

Auteur(s)

Bram J. L. van Arnhem & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog

2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt

2021-624

Projectnummer Onroerend Erfgoed

2021K176

Plaats en datum

Beerse, 20/12/2021

INHOUD

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	3
1 Gemotiveerd advies	4
1.1 Aanleiding vooronderzoek.....	4
1.2 Resultaten vooronderzoek	4
1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek	6
2 Programma van maatregelen	7
3 bibliografie	8

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENEN

Projectcode J. Verrijckt		2021-624
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021K176
Locatie	Provincie	Limburg
	Gemeente	Borgloon
	Straat	Wellenstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Borgloon
	Afdeling	1 ^{ste} Afdeling
	Sectie	Sectie F
	Percelen	62C en 27R
Coördinaten	Noordoost	X: 218615.752 Y: 166350.894
	Noordwest	X: 218556.580 Y: 166374.767
	Zuidoost	X: 218615.520 Y: 166344.573
	Zuidwest	X: 218549.919, Y: 166352.477
Oppervlakte onderzoeksgebied		Ca. 803 m ²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 388 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 - Jeroen Verrijckt

1 GEMOTIVEERD ADVIES

1.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning voor de verbouwing van een rijwoning en bouw van drie garages aan de Wellenstraat te Borgloon (prov. Limburg). Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van resultaten.¹

1.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het niet mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Het onderzoeksgebied situeert zich aan de Wellenstraat te Borgloon (prov. Limburg). De oudste historische vermelding van de stad Borgloon onder de benaming Lone gaat terug tot het jaar 938. De benaming Lone verwijst vermoedelijk naar het Germaanse Lauhun, wat niet meer wil zeggen dan een beboste heuvel. Op 18de en 19de -eeuws kaartmateriaal omvat het onderzoeksgebied steeds één of meerdere gebouwen (in het oosten) met tuinzone en een (deel van een) nabijgelegen akker-en/of weiland (in het westen). Het westelijk deel van het onderzoeksgebied wordt pas vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw bebouwd met de huidige garageboxen. Hierdoor is de verwachting op een archeologische site uit de Nieuwe en Nieuwste tijd matig tot hoog.

Het onderzoeksgebied kent volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen een hoogte tussen ca. 103,51 m en 104,11 m +TAW. Het (zuid)westelijk deel van het onderzoeksgebied is hoger gelegen dan het (zuid)oostelijk deel. Derhalve helt het te onderzoeken plangebied geleidelijk aan af in de richting van het (zuid)oosten. Algemeen, is het onderzoeksgebied gelegen op een hoger gelegen zone in het landschap. De dichtstbijzijnde natuurlijke waterlopen zijn de Rullingenbeek, gelegen op ca. 446 m afstand (in vogelvlucht) ten westen van het onderzoeksgebied, de Motbeek, gelegen op ca. 558 m afstand (in vogelvlucht) ten zuiden van het onderzoeksgebied en de Kleine Herk, gelegen op ca. 606 m afstand (in vogelvlucht) ten noordoosten van het onderzoeksgebied. Zowel de Rullingenbeek, de Motbeek en de Kleine Herk maken deel uit van het grote(re) riviersysteem van de Herk. Verder stroomafwaarts mondt de Herk nabij de grens tussen Herk-de-Stad en Halen uit in de rivier de Gete. Samengevat, is het onderzoeksgebied gelegen op een hoger gelegen zone in het landschap, meer bepaald een uitloper van een leemplateau. Binnen het onderzoeksgebied komen volgens de Bodemkaart van Vlaanderen bebouwde zones (OB) voor. Gelet op de landschappelijke ligging, op een grote(re) afstand van enkele beekvalleien, en de bodemkundige situatie, meer bepaald de aanwezigheid van bebouwde zones (OB), is er een zeer lage en lage verwachting voor steentijdartefactensites aanwezig.

Het onderzoeksgebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime en de directe omgeving van het onderzoeksgebied kent veel archeologische vondstlocaties. Rondom het onderzoeksgebied werden op de CAI-kaart zo'n 15 archeologische waarden aangetroffen. Het betreffen voornamelijk waardes die terug te brengen zijn tot de mollenburcht met bijhorende stadsomwalling, stadspoorten en slotgracht die in de 11de eeuw werd opgetrokken.

¹ VAN ARNHEM en VERRIJCKT 2021

Daarnaast geeft de CAI ook verscheidene waarden weer die terug gaan tot de Metaaltijden, de Romeinse Periode en de Nieuwe Tijd. Het betreft verscheidene sporen, structuren en/of vondsten die onder meer werden aangetroffen tijdens archeologisch (voor)onderzoek. Op basis van de gekende archeologische en historische waarden, is er een matige tot hoge verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode en de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen).

Binnen het onderzoeksgebied plant de opdrachtgever de verbouwing van een bestaande rijwoning (huisnummer: 11) en de bouw van drie garages. Hierbij dienen de verschillende garageboxen op het aangrenzend perceel te worden afgebroken en een deel van de aanwezige verhardingen in de tuinzone van de rijwoning te worden verwijderd. Het overblijvende deel van de verhardingen waaronder de geplaveide koer tussen de verschillende garageboxen en de inrit vanuit de Graaf zal behouden worden. Ter hoogte van de tuinzone worden drie garages met bijkomende verharding opgetrokken. Een nieuw tuinpad verbindt de garages met het terras van de rijwoning. De afgebroken garageboxen zullen vervangen worden door twee bijkomende grasperken. De drie garages worden gefundeerd tot op een diepte van ca. 80 cm -mv. Per garage wordt een betonnen vloerplaat voorzien. Hierbij wordt de zone tussen de funderingen tot op een diepte van ca. 20 cm -mv. afgegraven. Voor de verhardingen en de groenaanleg zijn nog geen exacte dieptes gekend. Algemeen kan aangenomen worden dat de aanleg van verhardingen plaatsvindt op een maximale diepte van ca. 30 cm à 45 cm -mv. Groenaanleg gebeurt doorgaans op een maximale diepte van 30 à 40 cm -mv. Bij de verbouwing van de rijwoning zullen geen verdere ingrepen in de bodem plaatsvinden. Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat eventuele archeologische waarden onherroepelijk vernietigd worden.

Op basis van bovenstaande gegevens is er een zeer lage tot lage archeologische verwachting toe te schrijven voor sites uit de steentijd. De verwachting voor sites uit de Metaaltijden, de Romeinse periode, de Middeleeuwen (Vroege, Volle en Late Middeleeuwen) en recentere perioden (Nieuwe en Nieuwste tijd) is matig tot hoog. Echter, gezien de beperkte omvang en dieptes van de geplande bodemingrepen, wordt verwacht dat er niet geraakt zal worden aan dergelijke archeologische resten en dat de oppervlaktes die wel een verstoring zullen kennen te beperkt zijn om een verder archeologisch onderzoek te rechtvaardigen.

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op de aanwezigheid van bebouwde zones (OB) binnen het onderzoeksgebied, waarbinnen de geplande werken grotendeels zullen plaatsvinden en de beperkte, veelal lokale impact van de geplande werkzaamheden, alsook de kleine (nieuwe) ingreep in de bodem (de drie garages), kan gesteld worden dat er nagenoeg geen mogelijkheid is tot kennisvermeerdering bij een verder onderzoek van dit terrein. Bij een verder onderzoek zou er geen ruimtelijk inzicht bekomen kunnen worden door de beperkte omvang van de ingrepen, en wordt het archeologisch niveau (dat zich op een nabijgelegen terrein doorgaans op 80 à 100 cm-mv situeert) vermoedelijk niet geraakt. Hierdoor wegen de baten van een verder vooronderzoek niet op tegen de kosten die ermee gepaard zouden gaan.

1.3 Afweging noodzaak verder onderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse gebruik van het onderzoeksgebied en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de geplande werken binnen het onderzoeksgebied geen tot een beperkte impact zullen hebben op de eventueel aanwezige archeologische waarden, welke zich doorgaans situeren op een diepte van ca. 80 cm tot 100 cm -mv op een nabijgelegen terrein, vastgesteld door Aron bvba². Tevens zou de bekomen kenniswinst door de beperkte omvang van het uiteindelijk te onderzoeken deel van het onderzoeksgebied zeer gering zijn, aangezien er met dergelijke kleine oppervlaktes geen ruimtelijk inzicht bekomen zal kunnen worden.

Na een fase in het vooronderzoek volgt geen verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek voldoende informatie gegenereerd is om (Code van Goede Praktijk, p. 31):

1. Een archeologienota of nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staakt, of;
2. Een archeologienota of nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staakt (doordat de geplande bodemingrepen geen impact hebben op het eventueel aanwezige erfgoed of doordat verder onderzoek van het aanwezige erfgoed geen nuttige kenniswinst zou opleveren), of;
3. Een archeologienota of nota op te maken die de noodzaak voor een archeologische opgraving staakt én een plan van aanpak hiervoor biedt, of;
4. Een archeologienota of nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud in situ staakt én een plan van aanpak hiervoor biedt.

Op basis van bovenstaande argumentatie word een advies gegeven om de terreinen vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Een programma van maatregelen werd hierdoor niet opgemaakt. Hierbij rekening houdend dat de geplande werken deze diepte niet zullen bereiken, adviseert J. Verrijckt bvba om het onderzoeksgebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.

² HOEBRECKX, VANAENRODE en WESEMAEL, 2018.

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Een doorslaggevende factor in het bepalen of verder onderzoek noodzakelijk is, is de uiteindelijke impact van de geplande werken door de aanwezigheid van verstoringen en/of ophogingspakketten. De beslissing om geen vervolgonderzoek te adviseren steunt op de volgende redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Nee.
- Site aanwezig: Nee, er zijn geen aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een archeologische site.
- Voldoende info over kennispotentieel en technische haalbaarheid project: De geplande werken zullen geen tot een beperkte impact hebben op de eventueel aanwezige archeologische waarden omwille van de aanwezigheid van recente verstoringen en/of ophogingspakketten tot een diepte van ca. 80 à 100 cm -mv. Tevens werd de al dan niet te behalen kenniswinst zeer gering tot gering omwille van de beperkte omvang van het uiteindelijk bij vervolgonderzoek te onderzoeken deel van het onderzoeksgebied.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

3 BIBLIOGRAFIE

VAN ARNHEM J. L. B., VERRIJCKT J., 2021. *Archeologienota Borgloon - Wellenstraat 11: Verslag van Resultaten*, Beerse: J. Verrijckt bvba.

Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0), 2019.